

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1.1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

1.1.2 ศึกษาการผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกร

1.1.3 ศึกษาการปฏิบัติตามเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร

1.1.4 ศึกษาเจตคติและแรงจูงใจของเกษตรกรเกี่ยวกับเกษตรดีที่เหมาะสม

1.1.5 ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม

1.2 วิธีการดำเนินการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม และเกษตรกรทั่วไปของอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้จำนวนเกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิเป็นตัวกำหนดกลุ่มเป้าหมายและได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 113 ราย และกำหนดเกษตรกรทั่วไป จำนวน 113 ราย สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย สถิติพรรณนา ใช้บรรยายลักษณะของข้อมูล เช่น ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และ t-test

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทางสังคม พบว่า เกษตรกรที่ผลิตข้าวหอมมะลิส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.65 คน อายุเฉลี่ย 49.17 ปี แรงงานทำการเกษตรเฉลี่ย 2.79 คน เป็นสมาชิกลูกค้า ธกส. ส่วนมากเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน

สำหรับเกษตรกรทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 41.92 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.49 คน แรงงานภาคเกษตรเฉลี่ย 2.23 คน เป็นลูกค้า ธกส. การมีตำแหน่งในสังคมอยู่ในกลุ่มอื่น ๆ

1.3.2 สภาพทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิ มีจำนวนแรงงานจ้างภาคเกษตร ร้อยละ 2.98 คน มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 40.73 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิโดยเฉลี่ย 33.99 ไร่ ส่วนใหญ่จะมีพื้นที่ปลูกข้าวเป็นของตนเอง โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวที่เป็นของตนเองโดยเฉลี่ย 34.73 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกข้าวที่เช่าคนอื่นโดยเฉลี่ย 22 ไร่ ต้นทุนการผลิตต่อไร่ เฉลี่ย 1,498.52 ไร่ รวบรวมรายได้สุทธิของเกษตรกรโดยเฉลี่ย 141,395.53 บาท/ ครัวเรือน/ปี และแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตรส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้า ธกส. ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ ผู้นำเครือข่ายและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

สำหรับเกษตรกรทั่วไป มีจำนวนแรงงานจ้างภาคเกษตรในครัวเรือน โดยเฉลี่ย 7.06 มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 45.78 ไร่ ส่วนใหญ่จะมีพื้นที่โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวที่เป็นของตนเองโดยเฉลี่ย 45 ไร่ ต้นทุนการผลิตต่อไร่เฉลี่ย 1,671.08 บาท รวบรวมรายได้สุทธิของเกษตรกรโดยเฉลี่ย 119,609.15 บาท/ ครัวเรือน/ปี และแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตรส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้า ธกส. ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำ

1.3.3 การผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม มีการเตรียมดิน 2 ครั้ง ลักษณะการเตรียมพันธุ์ ส่วนใหญ่มีการคัดแยกสิ่งเจือปน การทดสอบความงอก ส่วนใหญ่มีการทดสอบความงอก วิธีเพาะปลูก ส่วนใหญ่นาดำ การใช้ปุ๋ย ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี การกำจัดวัชพืชในนาข้าว ส่วนใหญ่มีการกำจัดโดยใช้ระดับน้ำควบคุม มีการกำจัดโดยใช้มือถอน การป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว ส่วนใหญ่การป้องกันกำจัดโดยการสำรวจตรวจนับศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ ก่อนตัดสินใจใช้สารเคมี การตัดสินใจเก็บเกี่ยวข้าว ส่วนใหญ่พิจารณาจากอายุข้าวหลังจากข้าวออกดอก 25-30 วัน การตากข้าว ส่วนใหญ่ตาก 1-3 วัน การเก็บรักษาข้าวเปลือก ส่วนมากเก็บในยุ้งฉาง

ส่วนเกษตรกรทั่วไป การเตรียมดิน ส่วนมาก 2 ครั้ง ลักษณะการเตรียมพันธุ์ ส่วนมากมีการคัดแยกสิ่งเจือปน การทดสอบความงอก ส่วนมากไม่มีการทดสอบความงอก วิธีการเพาะปลูก ส่วนใหญ่นาดำ การใช้ปุ๋ยเคมี ส่วนมากใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ การกำจัดวัชพืช ส่วนมากกำจัดโดยใช้ระดับน้ำควบคุม ส่วนมากกำจัดโดยใช้มือถอน การป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว ไม่ถึงครึ่ง ป้องกันกำจัดโดยการสำรวจตรวจนับศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติ ก่อนตัดสินใจใช้สารเคมีและ ใช้วิธีกล การตัดสินใจเก็บเกี่ยวข้าว เกินครึ่ง พิจารณาหลังจากข้าว

ออกดอกแล้ว 25-30 วัน การตากข้าว เกินครั้งตาก 1-3 วัน การเก็บรักษาข้าวเปลือก เกินครั้งเก็บรักษาไว้ในยุ้งฉาง

1.3.4 การปฏิบัติตามเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร 9 ด้าน พบว่า ด้านแหล่งน้ำ และคุณภาพ ส่วนใหญ่มีปฏิบัติ พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่มีปฏิบัติ การใช้วัตถุอันตราย ส่วนใหญ่มีปฏิบัติ การผลิตให้ได้ข้าวเปลือกคุณภาพตรงตามพันธุ์ ส่วนใหญ่มีปฏิบัติ การจัดการเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกที่มีส่วนใหญ่มิคุณภาพดีดี มีการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว มีการปฏิบัติใน การบันทึกข้อมูลเกินครึ่งมีการปฏิบัติ ผลการดำเนินงาน และการตรวจประเมินจากหน่วยงานยังไม่ทราบผล

สำหรับเกษตรกรทั่วไป ไม่ปฏิบัติเลย 2 ด้าน แหล่งน้ำและคุณภาพน้ำ พื้นที่เพาะปลูก อีก 7 ด้าน การใช้วัตถุอันตราย การผลิตข้าวเปลือกให้ได้คุณภาพตรงตามพันธุ์ การจัดการให้ได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพดีดี การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การบันทึกข้อมูล อยู่ในระดับปฏิบัติน้อย ส่วนผลการตรวจประเมินเกษตรกรทั่วไปไม่ได้เข้าร่วมโครงการ

1.3.5 เจตคติและแรงจูงใจของเกษตรกรเกี่ยวกับระบบเกษตรดีที่เหมาะสม จากผลการศึกษาทั้ง 3 ด้าน เกษตรกรที่ผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม มีระดับการยอมรับเชิงความคิดเห็น ในระดับมาก คือ เจตคติที่ดีต่อการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม เจตคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และแรงจูงใจในการผลิตข้าวหอมมะลิ ระดับการยอมรับปานกลาง

ส่วนเกษตรกรทั่วไป ระดับการยอมรับเชิงความคิดเห็น ด้านเจตคติที่ดีต่อการผลิตข้าวหอมมะลิระดับปานกลาง ด้านเจตคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับการยอมรับปานกลาง ด้านแรงจูงใจที่ทำให้การผลิตข้าวหอมมะลิระดับน้อย

1.3.6 ปัญหาในการดำเนินการเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม

- 1) เกษตรกรที่ผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสมมีปัญหาด้านแหล่งน้ำและคุณภาพน้ำ มีปัญหามากในประเด็นขาดน้ำเมื่อฝนทิ้งช่วง ร้อยละ 92.9
- 2) ปัญหาด้านการใช้วัตถุอันตราย มีปัญหามากในประเด็นสารเคมีราคาแพง ส่วนเกษตรกรทั่วไปทั้งหมดมีปัญหาด้านการวัตถุอันตรายมีปัญหามากในประเด็นสารเคมีราคาแพง และการบันทึกข้อมูล

1.3.7 ข้อเสนอแนะ

- 1) เกษตรกรที่ผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม ร้อยละ 92.5
เสนอแนะให้รัฐเข้ามาจัดระบบชลประทาน ร้อยละ 85.4 อยากให้รัฐสนับสนุนงบประมาณอุดหนุน
เก็บน้ำขนาดเล็ก
- 2) เกษตรกรทั่วไป ร้อยละ 82.1 เสนอแนะให้รัฐเข้ามาจัดระบบ
ชลประทาน ร้อยละ 71.3 อยากเข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสม ร้อยละ 83.4 อยากให้รัฐ
สนับสนุนสระเก็บน้ำขนาดเล็ก

2. การอภิปรายผล

จากการศึกษา การผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอ
เกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เปรียบเทียบกับเกษตรกรทั่วไป จากผลการวิเคราะห์ พบว่า สภาพ
ทางสังคม เศรษฐกิจ ความรู้การผลิตข้าวหอมมะลิ การปฏิบัติตามเกษตรดีที่เหมาะสม เจตคติและ
แรงจูงใจในการผลิตข้าวหอมมะลิ ปัญหาและข้อเสนอแนะ มีความแตกต่างในหลายด้าน
พอจำแนกได้ดังนี้

**2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจ ของเกษตรกรที่ผลิตข้าวหอมมะลิตาม
เกษตรดีที่เหมาะสมกับเกษตรกรทั่วไป** เป็นเพศชายส่วนมาก อายุเฉลี่ยของเกษตรกรไม่แตกต่างกัน
ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน
จำนวนแรงงานทำการเกษตรไม่แตกต่างกัน แต่การเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกรส่วนใหญ่
เป็นลูกค้า รกส. แหล่งระดับการได้รับข่าวสาร ส่วนใหญ่ได้รับจาก เจ้าหน้าที่รัฐ โทรทัศน์ เพื่อน
บ้าน ส่วนแรงงานจ้างภาคเกษตร พื้นที่ตนเอง ค่าปุ๋ยต่อไร่ ค่าขนส่ง รายได้ในครัวเรือน รายได้
นอกภาคเกษตร มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 การผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกร ลักษณะการเตรียมเมล็ดพันธุ์ ซึ่งเกษตรกรที่
ผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม มีการคัดแยกสิ่งเจือปนมากกว่าเกษตรกรทั่วไป การใช้
ปุ๋ย ไม่แตกต่างกัน การกำจัดวัชพืชในนาข้าว เกษตรกรทั่วไปไม่มีการกำจัดวัชพืช อาจเป็นไปได้
ว่าหลังจากเกษตรกรหว่านข้าวแล้วไปขายแรงงานต่างจังหวัด โดยมีเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจของ
ครอบครัว การตัดสินใจเก็บเกี่ยวข้าวโดยพิจารณาจากข้าวออกดอก 25-30 วัน ทั้งสองกลุ่มไม่
แตกต่างกัน การตากข้าว เกษตรกรที่ผลิตข้าวหอมมะลิไม่มีการตากข้าว และเกษตรกรทั่วไป
เป็นไปได้ว่าเกษตรกรมีความต้องการที่จะใช้เงินเร่งด่วน เช่นเป็นค่ารถเกี่ยวนา ค่าอาหาร

2.3 การปฏิบัติตามเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ด้านแหล่งน้ำและคุณภาพน้ำ
 จากผลการวิจัย เกษตรกรมีการปฏิบัติ ด้านพื้นที่เพาะปลูก ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การผลิตให้ได้ข้าวเปลือกคุณภาพตรงตามพันธุ์ การจัดการเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพการสีดี ได้ปริมาณต้นข้าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรักษาและขนย้ายผลผลิตในแปลงนา การบันทึกข้อมูล ผลการตรวจประเมิน เกษตรกรมีการปฏิบัติ ส่วนมากที่สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับข้าวหอมมะลิไทย ชื่อกำหนดวิธีปฏิบัติเกณฑ์ที่กำหนดและวิธีตรวจประเมิน (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มกอช. 4400 – 2546) (2546 : 13-21) และ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญชื่น วิยากรณ์ (2548 : บทคัดย่อ) ส่วนเกษตรกรทั่วไปด้านแหล่งน้ำ และคุณภาพน้ำ ด้านพื้นที่เพาะปลูก การใช้วัตถุอันตราย ด้านข้าวเรือหรือข้าวปน ด้านการจัดการ เพื่อให้ได้ข้าวเปลือกคุณภาพดี การบันทึกข้อมูล ส่วนมากอยู่ในระดับไม่ปฏิบัติหรือไม่สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เช่นการบันทึกข้อมูล ร้อยละ 97.3 ไม่มีการบันทึกข้อมูล อาจเป็นไปได้ว่า ขั้นตอนกระบวนการบันทึกข้อมูลมีความยุ่งยาก ซับซ้อน การเก็บเกี่ยวประเด็น ข้าวเปลือกมีความชื้นร้อยละ 14 เกษตรกรร่วมโครงการปฏิบัติร้อยละ 96.5 เป็นไปได้ว่าเกษตรกร ที่เหลือการเก็บเกี่ยวโดยการขายข้าวสดไม่มีการตาก

2.4 เจตคติและแรงจูงใจของเกษตรกรเกี่ยวกับเกษตรดีที่เหมาะสม ระดับการยอมรับ
 เชิงความคิดเห็นในประเด็น ทำให้มีการได้เพิ่มขึ้น ขั้นตอนการผลิตไม่ยุ่งยาก สามารถร่วมทำกับ กิจกรรมอื่นได้ ต้นทุนไม่สูง การยอมรับเชิงความคิดเห็นในระดับมาก ส่วนเกษตรกรทั่วไปการยอมรับเชิงความคิดเห็นระดับปานกลาง

2.5 เจตคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับการยอมรับเชิงความคิดเห็นใน
 ประเด็นมีความจริงใจในการช่วยเหลือเกษตรกร มีความเป็นกันเองกับเกษตรกร อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มาร์ติน อี ฮานท์ (1976 : 83) กล่าวคือ เจตคติเป็นแรงจูงใจที่ บุคคลจะกระทำตามความรู้สึกรับหรือไม่ชอบ ส่วนเกษตรกรทั่วไป การยอมรับเชิงความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง ด้านมีความจริงใจในการช่วยเหลือเกษตรกรมีความเป็นกันเอง การติดตามผลสม่ำเสมอ

2.6 แรงจูงใจที่ทำให้ผลิตข้าวเกษตรดีที่เหมาะสม แรงจูงใจจากภาครัฐ และการมี
 ประโยชน์ต่อสุขภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องผลงานวิจัยของ ไพสิฐ เกตุสถิตย์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม ในการผลิตกล้วยไม้ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เห็น ด้วกับการกำหนดให้ใช้ GAP ได้รับการอบรมเรื่องผลิตข้าวตามเกษตรดีที่เหมาะสม อยู่ในระดับ ปานกลาง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของประถม มุสิกรักษ์ (2547:บทคัดย่อ) ศึกษาการประเมิน

กิจกรรมอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการส่วนใหญ่เกษตรกรนำไปปฏิบัติ เกษตรกรทั่วไปมีแรงจูงใจในระดับน้อยที่สุดในประเด็นการได้รับการอบรมเรื่องผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม

2.7 ปัญหาของเกษตรกรที่ผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม เปรียบเทียบกับเกษตรกรทั่วไป

สำหรับปัญหาเกษตรกรที่ผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม พบว่ามีปัญหาในด้านขาดน้ำเมื่อฝนทิ้งช่วง สารเคมีราคาแพง มีระดับปัญหามาก

สำหรับปัญหาเกษตรกรทั่วไป พบว่า มีปัญหาด้านสารเคมีราคาแพง ด้านการบันทึกข้อมูลวัตถุดิบ ราย ระดับปัญหามาก

2.8 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการดำเนินการเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม

เกษตรกรที่ผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม เสนอแนะให้รัฐเข้ามาจัดระบบชลประทาน และอยากให้รัฐสนับสนุนงบประมาณอุดหนุนเก็บน้ำขนาดเล็ก ส่วนเกษตรกรทั่วไปเสนอแนะให้รัฐเข้ามาจัดระบบชลประทาน อยากให้รัฐสนับสนุนงบประมาณอุดหนุนน้ำขนาดเล็กและอยากเข้าร่วมโครงการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ควรนำข้อเสนอแนะของเกษตรกรมาพิจารณาเพื่อวางแผนในการแก้ไขปัญหา และสนับสนุนในการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสมให้มากขึ้น ครอบคลุมทุกพื้นที่

3.1.2 ในการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม ควรนำประเด็นการบันทึกข้อมูลของเกษตรกร มากำหนดเป็นประเด็นในการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการยอมรับ การผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม

3.1.3 ควรสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิให้เกษตรกรโดยดำเนินการในลักษณะศูนย์ข้าวชุมชน

3.1.4 นำไปกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดในเรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม ควรนำข้อมูลด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับงานวิจัยเพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และเกษตรกร

3.1.5 เร่งรัดหน่วยงานที่ออกใบรับรองคุณภาพให้ตรงและทันเวลาการเก็บเกี่ยวข้าว

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการผลิตข้าวผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรใน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีการปลูกข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนส่งเสริมการเกษตรต่อไป

3.2.2 ศึกษาการสร้างแรงจูงใจในการบันทึกข้อมูลของเกษตรกร

3.2.3 ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแนวทางพัฒนาเกษตรดีที่เหมาะสมในระดับพื้นที่โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม

3.2.4 ศึกษาข้อกำหนดเกณฑ์ปฏิบัติในระดับพื้นที่โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม